

İSLÂM'DA TASAVVUF'UN YERİ VE ÖNEMİ

Ve's-salâtu ve's-selâmu alâ seyyidi'l-evvelîne ve'l-âhirîn Muhammedin ve âlihî ve sahibihî ecmaîn ve men tebi'ahû bi-ihsânin ilâ yevmi'd-dîn.

Emmâ ba'd:

Programda “İslâm'da Tasavvuf'un Yeri ve Önemi” diye bugünün şu saatleri, şu dakikaları için konu tayin edilmiş.

Bu, merak duyulan ve gerçekten de önemi olan bir konudur.

Kalın çizgilerle çizmek gerekirse, söylemek gerekirse:

Biz Allah'ın kuluyuz ve bu dünyaya imtihan için gönderildik. Âyet-i kerîmeyle sabit. Şu dünyadaki hayatımızdan dolayı âhirette bir mahkeme-i kübrâda muhakeme olacağız ve hayatımız değerle[ndirilecek]; sevaplarımız, günahlarımız, âmâlimiz, seyyiâtımız, hasenâtımız tartılacak. Ve o kadar hassas bir şekilde hesaplanacak ki;

Bismillâhirrahmânirrahîm.

فَمَنْ يَعْمَلْ مِثْقَالَ ذَرَّةٍ خَيْرًا يَرَهُ وَمَنْ يَعْمَلْ مِثْقَالَ
ذَرَّةٍ شَرًّا يَرَهُ

*Fe-men ya'mel miskâle zerretin hayran yerahû. Ve men ya'mel miskâle zerretin şerran yerahû.*¹ “Zerre kadar bir hayır işleyen bu hayrının karşılığını bulacak, zerre kadar bir şer işleyen bu şerrinin cezasını çekecek.”

Zerre de, Arapça'da “güneşin vurduğu zaman güneş hüzmelerinde görünen, uçuşan tozlara” derler.

Yani o tozlar kadar bir hayır işlese onun mükâfatını görecektir, zerre kadar bir şer işlese cezasını çekecek.

Ana çerçevemiz bu.

Biz bu dünyaya;

لِيَبْلُوكُمْ أَيُّكُمْ أَحْسَنُ عَمَلًا

*Li-yebülveküm eyyüküm ahsenü amelâ.*²

“Hanginiz daha güzel işler yapacak, sizi denemek için biz bu hayatı, ölümü var ettik, insanları yaratıyoruz, hayat veriyoruz, buraya

¹ 99/Zilzal, 7-8.

² 11/Hüd, 7; 68/Mülk, 2.

gönderiyoruz, öldürüyoruz, bu âlemde alıyoruz.” diye, âyet-i kerîmeyle sabit.

Biz buna -kabil etmişiz- inanmışız ve kendimizi adapte etmişiz. İmtihan içinde olduğumuzu biliyoruz, imtihanı kazanmaya çalışıyoruz. Allah’ın rızasını kazanmaya çalışıyoruz, imtihanı kaybetmemeye de dikkat etmeye çalışıyoruz. Bu bizim ana yapımızda, bizim ana yapımıza, kafa yapımıza, gönül yapımıza, şu günkü kültürümüze yabancı olmayan [bir düşünce]. Biz bunu hazmetmiş insanlarız.

Belki dünyada başka kültürler vardır, onları bile anlayamıyoruz, anlamak istemiyoruz; “Nasıl olur da böyle vurdumduymazca, vur patlasın çal oynasın, hesaptan korkmadan, Allah’tan korkmadan zalimce işleri başkaları nasıl yapıyor?” diye onlara da hayret ediyoruz.

Onların da tabii kendilerine göre mantıkları var. Onlar da diyorlar ki;

“Hayat bu hayattır, başka şey boşdur. Ölümden sonra insan toprak oluyor, yok olup gidiyor. Bu dünyada ne yaparsak kârdır.”

Bu çok yıkıcı, çok korkunç bir zihniyet ve bunun sonunda insan işte Sırplar'ın, Ermeniler'in, Ruslar'ın yaptığı gibi yapıyor; katillerin, canilerin, hırsızların, arsızların, yüzsüzlerin yaptığı gibi yapıyor.

a. İman Eden İnsan Dengeli, İyi Bir İnsan Olur

Elhamdülillah, bizim imanımızı herkesin el üstünde tutması lazım. Bütün devletlerin, bütün milletlerin bunu var gücüyle desteklemesi lazım. Çünkü bizim imanımızda sorumluluk duygusu olduğu için polise ve mahkemeye lüzum kalmadan biz kendi kendimizi ayarlamaya, iyi insan olmaya çalışıyoruz. Binâenaleyh, bizim zihniyetimiz aranıp da bulunamayacak bir zihniyet. O halde, herkesin İslâm'ı baştâcı etmesi lazım. Almanya'da da böyle, Bundesrepublic'te de, United States of America'da da, dünyanın her yerinde böyle olması lazım. Çünkü biz polise lüzum kalmadan, mahkemeye lüzum kalmadan, bir gözlemciye, şahide lüzum kalmadan doğru insan olmaya çalışıyoruz. İşin doğrusu bu. Müspet bir iman üzereyiz. Elhamdülillah... Bizim bu imanımız faydalı bir şey.

Başkasına mı faydalı?

Bize de faydalı. Bizi de kontrol ediyor; biz de dengeli, iyi bir insan oluyoruz.

Biz -müslümanlar, mü'minler- dünya üzerinde Allah'ın rızasını kazanmak ve bu dünyadaki imtihanı başarmak durumunda olan bir mü'min grubuz.

Allah'ın rızasını kazanmak için yapılması gereken şeyler var, yapılmaması gereken şeyler de var. Yapılması gereken şeylere “farzlar” diyoruz; mutlaka yapılması gereken. Yapılmaması gereken şeylere de “haramlar” diyoruz; mutlaka yasaklanmış. Mesela adam öldürmek yasak, hırsızlık yapmak, zulmetmek yasak gibi...

Bu zihniyeti sağlamak ve götürmek için, hayatı bu istikamette sürmek için Kur'ân-ı Kerîm insanın takvâ ehli olması gerektiğini söylüyor.

Takvâ kelimesi, “vikâye, korumak” mânâsından çıkmış bir kelimedir. *Takvâ*, “insanın kendisini koruyup kollaması” demek.

Neden koruyacağız? Bir tehlikeden koruyacağız ama o tehlike nedir?

Bazı âyet-i kerîmelerde Allahu Teâlâ hazretleri buyuruyor ki;

Ve't-teku'llâh. "Allah'tan kendinizi koruyun, sakının."

Neden?

Çünkü Allah ceza verebilir.

O bakımdan Allah'tan sakınmak, korunmak gerekiyor.

Bazı âyet-i kerîmelerde de deniliyor ki;

وَاتَّقُوا النَّارَ

*Ve't-teku'n-nâr.*³ "Cehennemden korunun."

Tabii o da netice itibariyle Allah'ın insanı cezalandırdığı zaman cezalandırmak için attığı yer, cehennem; ateşler arasında insanın cayır cayır azap görmesi... O da netice itibariyle aynı noktaya varıyor.

İşte tasavvuf... Kısa tariflerle... Bir tarifin kısa olması anlaşılması bakımından güzel olur. Anlamı tam kavramalı ama mümkün olduğu kadar da kısa olmalı. Sayfalarca uzun

³ 2/Bakara, 24; 3/Âl-i İmrân, 131.

olursa hatırdâ kalmaz. Tasavvuf Őu tarife göre takvâ yoludur. Yani Allah'ın hıŐmına, gazabına uŐramamak ve cehenneme dŐŐmemek, cezaya arpılmamak için dikkat etmek yoludur.

Bunu [Őuradan] anlayabilirsiniz.

Siz buraya gelirken kara yoluyla geldiy-seniz, trafik kâidelerine mutlaka uymuŐsunuzdur. Kırmızı ıŐıkta gememiŐsinizdir; saŐa dŐnülecek, sola dŐnülecek yerlere dikkat etmiŐsinizdir; geçiŐ ũstũnlũklerine dikkat etmiŐsinizdir. Bizler için faydalı diye bunlara uyuyoruz ama bir taraftan da bunu yapmadıŐımız zaman flaŐ yanar, kırmızı ıŐıkta getiŐimizi fotoŐrafla tespit ederler, Őu kadar yũz dolar ceza verirler gibi cezalar da rol oynuyor bu gibi Őeylerde. İŞte insanın cezaya çarpılmadan arabasını kullanması... İnsan 20 sene araba kullanmıŐ, hiç kaza yapmamıŐ, hiç polisten ceza yememiŐ...

Mũslũman da takvâ yolunda yũrũdũŐü zaman gũnahlara bulaŐmıyor, gũnahları iŐlemiyor, vazifelerini ihmal etmiyor, ũyle yũrũyor.

Tasavvuf, takvâ yoludur.

Takvâ yolundan başka hangi yol vardır?

Takvâ yolundan başka tam bunun karşısında günah yolu vardır; hiç sakınmamak, Allah'tan hiç korkmamak, hiç perva etmemek.

Bu, insanı sonunda mutlaka felakete götürür. Kâfir veya müşrik veya azılı herif-i nâşerif bir ara ikbalde, rahatta, izzette, itibarda görülse bile sonra mutlaka cezasını bulur. Buluyor, görüyoruz, hayatımızda bunun misalleri çok. “Haa bak, ettiğini buldu sonunda...” diyoruz. Bu dünyada da görecek, âhirette de görecek. Tarih boyunca böyle olmuştur.

Allah'a karşı gelmek yolu, isyan yolu. Bu çirkin bir yol. Biz bunu sevmiyoruz, düşünmüyoruz.

Birçok kimse de düşünmüyor. Dünya üzerinde aslında müslüman olmadığı halde Allah'a âsi olmamak isteyen bir sürü insan var. Ama ikinci bir noktaya geliyoruz;

Allah inançları doğru değil, Allah hakkındaki bilgileri eksik ve yanlış.

Nasıl yanlış?

Biz Avustralya'ya gidiyorduk...

Ben böyle meseleleri biraz hatırda kalacak olaylarla anlatmayı severim, kolay hatırda kalır, hem de dinlenilir, dinleyen insan uyku uyumaz. Çünkü öğleden sonra ders anlatırız, yemeğin ağırlığı çöker; sabahleyin ders anlatırız, uykunun mahmurluğu insanı gevşetebilir.

Avustralya'ya gidiyoruz, sıkışık bir durumdayız, uçağa yetişeceğiz, trafik sıkışık. Bir taksiye atladık... Taksiyi zor bulduk, yollar çok kalabalık... Arkadaş çıkarttı, eline 20 dolar daha sıkıştırdı, "Bizi uçağa yetiştir." diye. Uçağı kaçıracamız... "Ne yaparsan yap, canını dişine tak, yetiştir!" dedi. Parayı sıkıştırdırınca adam değışti tabii... Birtakım şeyleri göze alarak bizi hızlı götürüyor... Sohbet de ediyoruz. Arkadaş İngilizce güzel sohbet etmesini de biliyor.

"Nerelisin?" dedi.

"Çinli."

"Neye tapıyorsunuz?"

"Buda'ya tapıyoruz."

“E peki kardeşim, siz Buda’ya tapıyorsunuz ama niye tapıyorsunuz? Buda belli bir tarihte yaşamış mı?”

“Evet.”

“E ondan önce? Buda doğmadan önce, ondan önceki insanlar neye tapacak? Buda daha doğmamış, Hindistan’da insanlar kime tapacak? Buda yok ki ortada tapsın. Demek ki dininiz doğru değil...”

Sonra heykel yapıyorsunuz, altından Buda heykeli yapıyorsunuz. -Göbekli bir adam, bağdaş kurmuş, elini kaldırmış, şöyle tutmuş, birtakım işaretleri var...- Tamam ama bunu siz kendiniz elinizle yaptınız. Bunun daha önceden bir kutsallığı yoktu, bir sanatkâr imal etti...”

Ona böyle anlattı. Biz bir taraftan uçağa yetişeceğiz güya, bir taraftan da İslâmî vazifemizi yapıyoruz, ona tebliğ ediyoruz.

Sonunda adam; “Siz haklısınız.” dedi.

Tabii haklıyız. Ben durup dururken [söylemem] ki, elbette haklıyım. Elhamdülillah! Elbette sözüm doğru.

Sözümüzü kabul ettirdik. Adamın Bu-
da'ya olan [tapınmasının] doğru olmadığını
kendisine tebliğ ettik. Kendisi bilir. Ondan
sonra;

“Biz müslümanız, biz Allah'ın birliğine
inanıyoruz. Bir olduğunu biliyoruz.” dedik.

Kur'ân-ı Kerîm'de buyuruyor ki;

لَوْ كَانَ فِيهِمَا آلِهَةٌ إِلَّا اللَّهُ لَفَسَدَتَا

*Lev kena fîhimâ âlihetün illa'llâh le-
fesedetâ.*⁴ “Birden fazla olsaydı, iki tane ol-
saydı çatışarlardı, ortalık alt-üst olurdu.”

İki tanrının çatışmasından kıyamet ko-
pardı. İki de kuvvetli; hadi bakalım, al başı-
na belayı... Gökten yıldırımlar düşer, dağlar
devrilir... İki tanesinin çarpışmasından sen
seyreyle gümbürtüyü... Öyle şey olur mu?

Olmaz. Tek!

Ne kadar güzel, mantıklı bir şekilde
[açıklıyor.]

İşte buradan geliyoruz:

⁴ 21/Enbiyâ, 22.

Kur'ân-ı Kerîm'de Allahu Teâlâ hazretleri de bildiriyor; inanç doğru olmadığı zaman, kendisini doğru tanımadığı zaman, kendisini doğru bilmediği zaman Allah kulunu sevmiyor. Çünkü bu imtihanın en büyük sorusu Allah'ı bilmek zaten... Hayat imtihanının birinci sorusu;

“Allah hakkındaki bilgilerini söyle bakalım.”

Birinci soru bu.

Abuk sabuk şeyler söylerse; “Hz. İsa’dır.” derse Hz. İsa’dan önceki insanlar ne yapacak? Hz. İsa’dan sonraki insanlar ne yapacak?

Hadi onun hayatındayken etrafında bulundular... Hz. İsa değil.

Hz. İsa tanrıysa, *hâşâ sümme hâşâ* ki değil, Hz. İsa kendisi de söylememiştir bunu; o zaman Hz. Musa’dan Hz. İsa’nın ne farkı var?

Hz. İsa Hz. Musa’yı da kabul etmişti, İbrahim’i de kabul etmişti.

O zaman musevîler de Hz. Musa’ya tap-sın... Onlar tapmıyorlar. Onlar Elohim’e tapıyorlar, yani Allah’a tapıyorlar. Demek ki doğru değil.

İbrahim *aleyhisselâm*'ın kavminin İbrahim'e tapması lazım. Hayır, o Nemrud'a karşı çıkmıştı, putlara tapmanın aleyhinde olmuştu.

Binâenaleyh, inanç doğru olmadığı zaman Allah'ın sevgisini kazanmak mümkün değil. Kesin olarak bu böyle.

b. Marifetullah=Allah'(cc) Bilmek Ve Allah'ın(cc) Kendini Bildirmesi

Onun için Allah'ı doğru bilmeye biz *mârifetullah* diyoruz. *Marifet*, "bilmek" demek. Adamın bin tane marifeti var." diyoruz mesele... Bilgi. *Mârifetullah*, "Allah bilgisi" demek.

Allah bilgisi de... Kitaplarda onun bunun yazdığı şeylerle Allah bilinmez.

Neden?

Adamların aklına göre yazar kalem de onun için. Yani Allah'ı ne malum o kalem doğru yazdı mı, doğru yazmadı mı? Ne malum o adam doğru söyledi mi, söylemedi mi?

Allah'ı insanlara en güzel Allah bildirir.

Tamam mı?

Şek şüphe yok.

Allah'ı insanlara kim bildirir?

Allah kendisi bildirir.

Allah bildirmezse insanlar Allah'ı ne bilirler, ne anlatabilirler, ne başkalarına öğretebilirler.

Tabii Allah *celle celâlühû* Kur'ân-ı Kerîm'ini Peygamber Efendimiz'e indirmiş, kendisinin varlığını, birliğini bildirmiş. Biz oradan, nûr-u nübüvvetten faydalanarak aydınlanıyoruz. O ışık kaynağından faydalanarak aydınlanıyoruz, Allah'ı bilebiliriz.

Ama Allahu Teâlâ hazretleri her anda, her yerde hâzır ve nâzır.

Âmennâ ve saddaknâ.

Nereden biliyoruz?

وَهُوَ مَعَكُمْ أَيْنَ مَا كُنْتُمْ

*Ve hüve meaküm eyne mâ küntüm.*⁵ "Siz nerede olursanız olun, Allah sizinle beraber."

Şimdi şu an bizimle beraber... Yalnız olduğumuz an, her zaman, her yerde bizimle beraber.

⁵ 57/Hadîd, 4.

وَنَحْنُ وَنَحْنُ أَقْرَبُ إِلَيْهِ مِنْ حَبْلِ الْوَرِيدِ

*Ve nahnu akrabu ileyhi min habli'l-verîd.*⁶ "Biz kulumuza onun şah damarından da daha yakınız."

Evet, şimdi muazzam bir soru:

Bu yakınlığa rağmen birçok insanlar Allah'ı niye bilmiyor? Hatta birçok müslümanlar niye bilmiyor?

Buyur, bu kadar yakın, adam da *lâ ilâhe illallah* demiş; niye Allah'la yakınlığı yok, evliyâlığı yok?

Buradan da anlaşılıyor ki; Allahu Teâlâ hazretleri yaşayan herkese kendisinin bilgisini yine kendisi ilham eder, ihsan eder. Bunun için de Allah'a kulluk vazifesini insanın güzel yapması lazım. Bunun yolu yöntemi var. Yani nasıl olması gerektiği meselesi var.

Nasıl olması gerektiğini sen merak ediyormusun?

"Merak ediyorum."

⁶ 50/Kaf, 16.

Bu bir öğreti meselesi mi, öğretme meselesi mi? Öğrenme-öğretme meselesi mi?

Evet, öğrenme ve öğretme.

İşte Allah bilgisini öğreten ilim tasavvuf-tur. Mârifetullahı elde etmeyi öğreten ilim, ilm-i tasavvuftur, mârifetullah ilmidir.

Tasavvufun çok çeşitli tarifleri var. Tasavvufun tariflerini özetleyecek olursak iki şey ortaya çıkıyor:

Birisi; Allah'ı bilmek, mârifetullah, irfan, âriflik. Birisi bu. Tasavvuf, insanı ârif kul yapma yolu, mârifetullahı ona kazandırma yolu.

İngilizle *body building* diyorlar, Almanlar ne der bilmiyorum. Yani genç delikanlı spor yapıyor, spor yapıyor, ondan sonra mecmuaların kapaklarında resmini çektirecek kadar bir pozisyon kazanıyor; adaleleri filan geliştireyor, halterler, lobutlar, ağırlıklar vesairelerle... Ama kolay olmuyor bu, bir çalışmayla oluyor. Birden insan tornaya girip tornanın öbür tarafından... Torna da bile birden olmuyor, torna da bile bir zaman geçmesi gerekiyor. Tabii bunun yolu, yöntemi vesairesi var.

Birisi, mârifetullahı elde etmek ilmi.

İkincisi; Allahu Teâlâ hazretleri âsi kullarını sevmiyor.

Kimleri sevmediğini söyleyerek başladık ya... Kendisini doğru tanımayanı sevmiyor. “Git! Abuk sabuk bir inançla benim karşıma gelme! Müşrik olarak, kâfir olarak, münafık olarak, cahil olarak, sapık olarak karşıma gelme!” diyor, sevmiyor, kovuyor. Bu bir.

İkincisi; Allahu Teâlâ hazretleri günahkâr ve kötü huylu kimseyi de sevmiyor. Biz de öyleyiz, yani Allah’ın kulları olarak biz de kötü insanı sevmeyiz. Bir arkadaşla arkadaşlığa başlamışsak... Tamam, başladık. Sonra?

“Ne haber? O arkadaş nasıl?”

“Valla ben onunla artık konuşmuyorum, ahbaplık yapmıyorum.”

“Niye?”

“Birkaç kötü şeyini gördüm, arkadaşlığa layık görmedim, ondan vazgeçtim.”

“Günahkâr, yalancı, sahtekâr, sözünde durmuyor, vefasız, hırsız, arsız, yüzsüz...”

Bir Şey diyoruz, yani arkadaŐılıđı kesebiliyoruz.

Neden?

Huyu güzel değil.

Huyu güzel olmayınca sevmiyoruz.

Buradan anlaşılıyor ki; Allah'ın kulu sevmesi için kulun güzel huylarla mtehllik olması, güzel huylarla ahlklanmıŐ olması lazım ve güzel işler yapması lazım.

Onun için, tasavvuf bir bakıma -bu yönüyle de- güzel ahlâk ilmidir. Çünkü Allah irkin ahlâklı insanı sevmiyor. Őu adam yalancısı; sevmiyor. Őu adam zalim, kaç kiŐinin canını yaktı, kaç kiŐinin kanını döktü; sevmiyor. Őu adam dnek, sahtekâr, hilekr, güvenilmez, ayyaŐ, sarhoŐ; sevilmiyor, hakikaten sevilecek durumu olmadığı için sevmiyor. O halde güzel ahlâk ilmidir.

Peki güzel ahlâk nasıl kazanılacak? Falanca adam güzel huylu, filanca adam çirkin huylu. İkiisi arasındaki fark nereden kaynaklanıyor? Bu neden güzel ahlâklı olmuş, bu neden çirkin ahlâklı olmuş?

Güzel ahlâklı olma da bir eğitim meselesi. Biz güzel ahlâklı olma eğitimine “terbiye” diyoruz. Bilgi öğretmeye “tahsil ve talim” diyoruz, Türkçesi’nde “öğretim” diyoruz. Bir insan bilgi öğrenebilir. Şeytan gibi olur, haydut olur, eşkiyâ olur, mafya olur; bilgili olur, olabilir. Profesör olur, mafyanın adamı olur; komiser olur, mafyanın adamı olur; bakan olur, mafyanın adamı olur.

İlim, “bilmek” demek. Talim, “öğretmek” demek. Tahsil, “ilmi hâsıl etmek” demek, “elde etmek, mahsul olarak ilmi devşirmek” demek.

Tahsil ve talim insanı bilgili yapar.

Bizim fakültemize biraz dobra dobra ve kaba, müstehcen konuşan bir yaşlı hoca gelmişti. Kendisi Zirai Donatım Kurumu’nda müşavir idi. Grand tuvalet giyinir... Yaşlı bir adamdı ama barut gibi bir adamdı. Yanında kibrit çaksan patlayacak. O kadar sinirli bir adamdı. Bir sözü vardı. Diyor ki;

“Tahsil ve talim insanda cehaleti izale eder.”

Cahil bir çobanı, bir köylüyü, hiçbir şey bilmeyen bir insanı, bedevîyi alırsın; öğretirsin, cahilliği gider.

“Tahsil ve talim cahilliği izale eder.” derdi. Ama işte müstehcen sözü o zaman söylerdi;

“Eşekse eşekliği bâki kalır.” derdi.

Bir de bastıra bastıra söylerdi.

Çünkü tahsil insana bilgi kazandırır ama bilgi yetmez.

Bilginin insanın davranışlarına ışık tutarak insanın davranışlarını güzelleştirmesi ve insanı başka insanlara karşı güzel şeyler yapan bir insan hâline getirmesi lazım.

Onun için, bizim İslâm dinimizde çok önemli bir husustur; ilim çok önemlidir, çok sevaplıdır ama ilmiyle amel etmek diye de bir şey vardır. İlmiyle amel etmezse kıymeti yoktur.

Bizim kitaplarımız diyorlar ki;

“Şeytan da alimmiş, cennette meleklerle hocalık yaparmış.”

Çok alimmiş, bilgiliymiş. Ama şeytan. Bilgi şeytanlığını [gidermemiş], Allah'a karşı getirmiş, edebini takınmamış. Tabii şeytanın neden Allah'ın huzurundan kovulduğu ayrı. Ama misal olarak hep duymuşsunuzdur; şeytan çok bilgiliymiş. Ama olsun, faydası yok, Allah'ın sevmediği bir kimse olmaktan kurtulamamış.

İlmiyle amel olmazsa bir kimse İslâm'da onun da kıymeti yoktur.

“Adamın çok kitapları var, hem de hepsini ezbere biliyor.”

Biliyor ama huyu nasıl, hâli nasıl?

“Sorma, berbat, o tarafını hiç karıştıрма.”

Maalesef memleketimizde darb-ı mesel olmuş, biraz da hocalık olduğu için bende, üzülüyorum:

“Hocanın dediğini yap da gittiği yoldan gitme.” diyorlar.

Söylediğini tutmayan hocalar [hocalığa] böyle kara leke de getiriyor.

Ne lazım?

c. Tasavvufun Terbiye İlmî Olması Ve Eğitimde Terbiye Kavramı

Bildiğini uygulaması lazım.

Bildiğini uygulamak, bir eğitim sonunda insanın hâlinin değişmesi, bu terbiyedir. Talim başkadır, tahsil başkadır, terbiye başkadır. Talim olabilir, terbiye olmazsa adam haydutluğu devam eder ama bilgili haydut olur. Cahilliği gider ama adam olmaz. Vezir olur ama adam olmaz.

Bizim yine meşhur bir hikâyeye vardır, herkesin darb-ı mesel olarak zikrettiği bir şey:

Adam oğluna; “Sen adam olamazsın.” dermiş. O da babasına kızmış; kasabayı, köyü terketmiş, büyük şehre gelmiş, çalışmış, çabalamış, yeniçeri ocağına girmiş, oradan yeniçeri ağası olmuş, kazasker olmuş, bilmem ne olmuş, vezir olmuş... Babasına bir müfrezeye asker göndermiş;

“Gidin, Anadolu’nun filanca kasabasının filanca köyünde şu isimde bir adam vardır, getirin bana.”

Askerler dıgıdık dıgıdık atlarla gitmişler, adamı sormuşlar, bulmuşlar, yakalamışlar, derdest etmişler, apar topar getirmişler.

Tabii adam, saraydan müfreze gelmiş, köyden bunu apar topar aldılar; “Acaba kesekler mi, asacaklar mı, hapse mi atacaklar?..” ödü patlamış, yol boyunca korkudan ölmüş ölmüş dirilmiş. İstanbul’a gelmiş ki bunu oğlunun karşısına çıkartmışlar. Oğlu kavuklu, kürklü, cübbeli vezir.

“Baba işte sen bana küçükken hep ‘adam olamazsın’ diyordun, bak işte vezir oldum.” demiş.

Adam şöyle bir derin nefes almış, şöyle bir acıyarak esefle bakmış oğlunun yüzüne...

Sen adam olsaydın öyle askerle mi çağırırdın babanı be! Askerle, suçlu gibi apar topar, yaşlı başlı, ak sakallı adamı alıp da ayağına mı getirirdin?!

“Evlâdım ben sana ‘vezir olamazsın’ demedim ki; ben sana ‘adam olamazsın’ dedim. İşte adam olmamışsın! Adam olsaydın sen gelirdin, elimi öperdin; ‘Baba bak, ben vezir oldum, bir emrin var mı?’ derdin. Beni buraya kadar ölüm korkuları içinde titreyerek getirtmezdin!” demiş.

Bu da güzel bir misal. Bizim Nasreddin Hocamız'ın fıkraları da güzeldir, halkımızın anlattığı hikâyeler de güzeldir. Hepsinden bir ibret çıkar.

İnsan tahsil, terbiye görüyor, mevkii makamı yükselebiliyor, unvan alabiliyor, vezir oluyor, bakan oluyor ama adam olamayabiliyor.

Adam olmak, tasavvuf yoludur. Tasavvuf, adam olma yoludur, insân-ı kâmil olmak yoludur, kâmil insan olmak yoludur. Kâmil insan babasını ayağına getirmez, babasının ayağına gider. Babasına ayağa kalkar, babasının elini öper, hocasına hürmet eder.

Onun için adam olmak, kâmil insan olmak, vefalı olmak, güzel huylu olmak; tasavvuf yolu. Bu bir eğitim işidir, kolay bir iş değildir.

Bir köpeğin bile bir eğitimi var, bir atın bile eğitimi vardır.

Bir at varmış, hayvancağız ürkekmiş. Tren çiftliğin önünden geçerken orada düdük çalıyormuş. Ne zaman düdük çalsa bir ürküyormuş, üstündekini yere atıyormuş, kaçı-

yormuş. Sahibi de kırbacı eline alıyormuş, vur Allah'ım vur... Bu ürkekliği geçsin diye hayvanın canını çıkartıyormuş. Tabii bir dahaki sefer tren oradan geçerken hayvan "yine o kamçıları yiyeceğim" diye bu sefer daha beter ürküyormuş.

Bak, yanlış terbiye.

Adam atı satmış.

... koca bir avuç toz şekeri yiyor. Bu sefer at tren sesini duyunca "yine şeker yiyeceğim" diye -zıplamaya değil- yalanmaya başlıyormuş.

Bu ne?

Terbiye.

Atın terbiyesi var da, köpeğin terbiyesi var da insanın bir terbiyesi yok mu? İnsanın terbiyesi önemsiz mi? İnsan terbiye edilmeden olur mu?

Hayır. İnsan terbiye edilmeden yetişirse kurt adam olur.

Hani kurt kaçırmış da, ormanda beslemiş de... Böyle hikâyeler, filmler anlatılır... Kurt adam 'hırr' diye hırlar, kurtlar gibi olur; kurt-

lar gibi kuzuların üstüne saldırır, boynunu ısırır, kanını emer...

Ne terbiye alırsa öyle olur. İnsanın terbiye edilmemişi en tehlikeli mahluk olur.

Konfüçyüs diye Çinliler'in meşhur bir adamı var ya, o bir sözünde demiş ki;

“İyi ki Allah kaplana kanat vermemiş.”

Niye?

“Ya kaplana da kanat verseydi, o zaman kaplanın elinden kim kurtulurdu? Kaplanın zararının önüne kim geçebilirdi?”

Kuş gibi uçacak, insanın ensesine bitecek, parçalayacak, yiyecek. Üç metre boyunda Bengal kaplanı, buradan kapıya kadar uzun, bir de kanadı var; hadi bakalım kaçabilirsen kaç...

İnsanoğlu terbiye edilmediği zaman çok zararlı olur. Çünkü zekası var, yetenekleri var. İnsanoğlu fili avucu içine alıyor, hapse tıkıyor, kafese koyuyor, hizmetinde kullanıyor, kereste kaldırtıyor, yük taşıttırıyor, fil dişlerini kesiyor. Yani filin canına okuyor. Kaplanı, arslanı kafese koyuyor. Balinaları yakalıyor, yağını satıyor. Uçan kuşlara zararı

var, denizdeki mahluklara zararı var, yerin altına zararı var, yerin üstüne zararı var. Bu insanoğlunun aklı dolayısıyla etrafına yapmadığı mazarrât yok. Bunun terbiye edilmesi lazım.

Tasavvuf, insanın terbiyesi ilmidir.

“Falanca adam çok bilgili, çok iyi konuşuyor.” vs. vs.

Hâli nasıl?

“Hâli fena, ahlâkı kötü, muamelesi fena...”

O zaman kıymeti olmuyor. İnsanın bilgisinin güzel olması, sözünün güzel olması yetmiyor. Onun için demişler ki;

“Tasavvuf hâl ilmidir, kâl ilmi değildir.”

Kâl, Arapça’da “söz” demek. *Kâle-nebiyyu sallallahu aleyhi ve sellem. Kâla’llâhu teâlâ fî kitâbihi’l-kerîm...* *Kâle*, “dedi” demek.

Tasavvuf *kâle* ilmi değildir. *Kâle filânun, kâle filânun*, “filanca şöyle dedi, filanca böyle dedi...” Tasavvuf laf ilmi, kâl ilmi değildir; hâl ilmidir.

İnsanın hâli nasıl?

O halde tasavvuf, -bu tariflerle söylenecek olursa- insanı alıp güzel bir şekilde eğitip kâmil, Allah'ın sevdiği, mârifetullah sahibi ârif bir insan hâline getirmek sûretiyle hem dünyada hem de âhirette mutlu olmasını sağlayan bir ilim olduğundan en önde gelen ilim.

“Hocam tefsir ilmi mi önde gelir, tasavvuf ilmi mi önde gelir? Hadis ilmi mi önde gelir, tasavvuf ilmi mi önde gelir?”

Tasavvuf ilmi önde gelir. Çünkü tasavvuf dinin özüdür, gayesidir, amacıdır, sonucudur. Tasavvuf insanın Allah, peygamber tarafından istenen insan hâline gelmesidir. Kur'ân-ı Kerîm'in gösterdiği şekilde bir hâle bürünmüş insan olmasını sağlayan, böylece de Allah'ın rızasını kazanmasını sağlayan bir ilimdir. Binâenaleyh, en önemlidir.

Sabahleyin -ikinci rekâta- *Şems* sûresini okuduk.

Allahu Teâlâ hazretleri;

قَدْ أَفْلَحَ مَنْ زَكَّيْهَا

*Kad eflaha men zekkâhâ*⁷ buyuruyor.

İnsanların felah bulması, yani âhirette cehenneme düşmeyip cennete gitmesi, iyi bir sonuca ulaşması, kurtulması; tehlikeli durumlardan kurtulup istenen, özlenen noktaya gitmesi... Buna "felah bulmak, iflah olmak" diyoruz.

Kad eflaha men zekkâhâ. "Nefsini kim terbiye ederse o felah bulur."

Nefsini terbiye etmeyen de hâip ve hâsir oldu. Yani "Perişan oldu, pişman oldu, mahvoldu, işi berbat etti, âkıbeti kötü oldu." demek.

O halde, şu bizim içimizin temizlenmesi lazım, terbiye edilmesi lazım.

İslâm güzel bir şekilde anlatıyor, herkesin anlayacağı gibi anlatıyor. İslâm dininin bir özelliği vardır; İslâm dini yeryüzündeki bütün insanlara mutluluğu gösterebilecek bir dindir. Bedevînin birisi gelir; İslâm'dan anladığı kadar anlar, uygularsa cennete gider. Alimin birisi gelir; İslâm'dan derinliğine, hiç kimse- nin anlamayacağı kadar derin şeyleri anlar,

⁷ 91/Şems, 9.

zevkten mest olur, hayran olur, o da cennete gider. Herkese uyuyor.

Peygamber Efendimiz'e bedevînin birisi geldi, dedi ki;

“Ben fazla teferruâtı aklımda tutamam, bana İslâm'ı kısaca anlat.”

Peygamber Efendimiz de kısaca ayaküstü anlattı, sorunun cevabını verdi.

“Tamam, bu kadar yaparım, bundan ne fazla yaparım ne az yaparım. Allah'a ısmarladık.” dedi, gitti.

Peygamber Efendimiz diyor ki;

Dediğini yaparsa cennete girer.”

Namaz kılacak, oruç tutacak, zekât verecek, haccedecek, işte böyle yaşayacak; tamam.

Neden?

İslâm'ın bu basit prensiplerinin bile insanı derinleştirici, sonunda iyi bir insan hâline getirici özelliği vardır. Namazın, orucun, zekâtın, haccın öyle bir özelliği vardır. Derinliğin, dibinin ölçülmesi mümkün değil, o

kadar derin... Ama sığ da olsa, adamın kapasitesi az da olsa o da istifade eder.

İslâm[’ın] insanı Allah’ın istediği bir insan hâline getirmek için birtakım bilgilerden geçirmesi, çalışması gerekiyor; tasavvuf onları sağlıyor, insanı İslâm’ın istediği noktaya getiriyor. Onun için tasavvuf en önemli ilim olmuş oluyor.

Tasavvuf, en önemli konu olan Allah’ı bilme konusunda şu metodu kullanıyor: -yani yolu incelediği zaman şu anlaşılıyor:-

İnsanı Allah’ın sevmediği günahlardan uzaklaştırıyor, Allah’ın sevdiği işleri yaptırıyor, Allah’ın sevmediği huyları üzerinden attırıyor, Allah’ın sevdiği huyları ona öğretiyor. Sonunda Allah’ı bilen bir insan hâline gelince Allah ona mârifetini, kendisi kendisini tanıtıyor. O zaman Allah’ın evliyâsı oluyor. O zaman oluyor. Yoksa Allah tarifle bulunmaz, bilinmez; yani “şöyledir, böyledir...” demekle olmaz. Allah’ın istediği bir hâle gelince o zaman olur.

d. Allah'ın(cc) İsteddiği İyi İnsan Olunca Lütffetmesi Ve Yaşanmış Gerçek Hikayeler

Gümüşhaneli Ahmed Ziyâeddîn Efendimiz memleketinde ticaretle meşgulmüş. Ama ilim aşkı varmış. Ticareti sevmiyor, “Ben dünya işini sevmiyorum.” diyor; Gümüşhane'den kalkıyor, İstanbul'a geliyor. Gümüşhane'deyken bir rüya görmüş. Koskocaman bir cami, kubbesinden aşağıya bir zincir sarkıyor. Çok büyük kalabalık. Kendisi o zincire tutunmuş, kendisini yukarıya çıkmış görüyor. Mânevî birtakım işaretler görüyor, ilim aşkıyla İstanbul'a ilim öğrenmeye geliyor. “Benim gözümde dünya yok. Ben ilim öğreneceğim, Allah'ın sevgili kulu olacağım.” diyor.

Trablusşam müftüsü Ahmed b. Süleyman el-Arvâdî, şimdi Lübnan'da olan Trablusşam'ın müftüsü olan şahıs, bir gün kalkıyor İstanbul'a geliyor. Ahmed Ziyâeddîn hazretlerine geliyor, diyor ki;

“Benim mânevî görevim seni irşad etmek. Sırf seni irşad etmek için buraya geldim. Bir görevim var.”

Hani bazen şeyhler etrafında müritleri topluyor; bin tane mürit oluyor, bir tane şeyh oluyor.

Şimdi burada bir şahıs Gümüşhaneli Hocamız'a gelmiş;

“Görevim seni irşad etmek.” diyor.

Gelen şahıs kim?

Trablusşam müftüsü. Arap âleminde bir müftü; kolay değil, -hele o devirde- Türkiye'deki kasaba müftülüğü gibi değil...

Bir tek şahıs için geliyor ve oturuyorlar, kalkıyorlar, halvete giriyorlar, ona dinî şeyleri anlatıyor ve Gümüşhaneli Efendimiz halvetten çıkıyor, şeyh oluyor.

Bir insan Allah'ın sevdiği bir hâle gelince Allah onu nasıl kolluyor ve ona nasıl ihsan ediyor...

Kendi başımdan geçen bir şeyi daima anlatıyorum.

İnsanlar mânevî arayış içinde oldukları için herkes bir çalışma yapıyor. Kimisi Hintliler'in yanına gidiyor. Hintliler biraz yogi yapıyorlar, biraz meditasyon yapıyorlar, kon-

santre olabiliyorlar, çivi üstünde yatabiliyorlar, vesaire birtakım böyle şeyleri var diye millet heves ediyor.

Ben İsveç'e gitmiştim. Baktım orada İsveçliler'den bir grup Hintli olmuş, onların dinine girmiş, çarşıda pazarda zillerle çın çın [çalarak] gösteri gezisi yapıyorlardı. İsveçli ama Hint dinine girmiş.

Söz sözü açıyor...

İngiltere'de de birisinin hak dine karşı içinde bir aşk ve şevk uyanmış. "Ben gerçek bir dindar olmak istiyorum, Allah'ın istediği bir kul olmak istiyorum." demiş. İngiltere'deki dinî durumdan memnun olmamış.

İngiltere'de Anglikan kilisesinin reisi kraliçe... Kraliçe Elizabeth dinin en yüksek adamı. Kargalar bile güler... Kraliçe Elizabeth nerede, bir kavme dinî liderlik yapmak nerede?.. Kadınların, adamların hayatları ortada... Öyle şey mi olur?

Tabii tatmin olmamış; itikattan tatmin olmamış, çeşitli konulardan tatmin olmamış. Hak dini arıyor. Dünyada bir sürü inaç var;

“Hangisi doğrudur? diye danışıyor, konuşuyor. Ona demişler ki;

“Sen madem aklen her şeyi tenkit ediyorsun, mantıklı bir şey istiyorsun; Hindistan’daki Budizm biraz fakirlere acıyan bir inançtır, onun için senin mantığına uyabilir. Sen git Hindistan’a, Hint dinine gir.”

İsveçliler de, hani o gördüğüm grup da öyle yapmış olabiliyor. Amerika’da da böyle taraftarları var. Türkiye’de de Cumhuriyet gazetesinde filan ilan veriyorlar; “Hintli Yogi bilmem kim transandantal meditasyon yapacak filanca yerde” diye reklamlarla ilanla [duyuyorlar].

Bizim -belediye reisi olan, milletvekilliği yapan- bir arkadaşımızın tanıdığı bir kimse bu...

Malını mülkünü satıyor, dört tekeri çekişli bir sağlam araba alıyor. Hindistan’a gidecek, İngiltere’den yola çıkıyor. Türkiye’ye geliyor. Türkiye’de üç defa gece rüyasında “Hak din İslâm’dır. Hindistan’a gitmene lüzum yoktur. Müslüman ol.” diyor. Üç defa, üç gece, ayrı ayrı zamanlarda rüya görüyor. Sonunda müslüman oluyor.

Şahitli... Bunu bana anlatan kimseler şu anda sağ olan insanlar. Tanınmış bir kimse, milletvekilliği yapmış bir kimse, belediye başkanlığı yapan bir kimse...

Adam müslüman oluyor.

Gümüşhaneli misâlinden, bu İngiliz misâlinden, başka misallerden nereye getirmek istiyorum, misalleri niçin veriyorum?

İnsan iyi insan olunca Allah lütfediyor.

Ben fakültedeyim, 'tık tık tık' kapım çaldı.

"Buyurun." dedim.

İçeriye bir delikanlı girdi. Genç. Sinop'ta askerliği yapmış.

Şöyle bir baktım, tepeden tırnağa bir süzdüm; çok sakın, çok da kibar. Dedi ki;

"Hocam, müsaade eder misiniz, içeri girebilir miyim?"

"Buyur, gel." dedim.

Oturdu. Gayet sakın, dengeli, ölçülü.

"Ben transandantal meditasyon yapıyorum. Sizin de tasavvuf erbâbı olduğunuzu

duydum. Bana yardımcı olabilir misiniz?” dedi.

Dedim ki;

“Senin inançla durumun, ilgin var mı? Müslümanlıkla bir alakan var mı? Namaz kılıyor musun?”

Dedi ki;

“Yoo, öyle bir telaşım endişem yok.”

“O zaman ben sana yardım edemem. Hem etmem, ne diye sana yardım edeyim? Ne diye sana zaman harcayayım? Hem de ben yardım etmeye razı olsam bile, Allah sana bir şey vermez.” dedim.

Neden?

Allah fâsıklara, fâcirlere, zalimlere, kâfirlere hidâyetini vermiyor.

وَاللَّهُ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الظَّالِمِينَ

*Vallâhu lâ yehdi'l-kavme'z-zâlimîn.*⁸

وَاللَّهُ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الكَافِرِينَ

*Vallâhu lâ yehdi'l-kavme'l-kâfirîn.*⁹

⁸ 2/Bakara, 258.

وَاللَّهُ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الْفَاسِقِينَ

Vallâhu lâ yehdi' l-kavme' [l-fâsîkîn. ¹⁰]

Âyet-i kerîmelerde geçiyor. Allah onlara hidayeti vermiyor.

Neden?

Layık olmadığı zaman o güzel hediye vermiyor da ondan. Güzel şeyi sevmediği kuluna vermiyor. Kul güzelleştiği zaman veriyor.

Allah insanın dışına bakmıyor, omzuna bakmıyor, rütbesine bakmıyor, kesesine bakmıyor. Zenginliği veren kendisi, dışını da yaratan kendisi... Yüzünün güzelliği, boyunun posuyla mı övünecek? Kesesinin çokluğu ile mi övünecek? Omzunun kalabalığı ile mi övünecek?

Bunların kıymeti yok.

Allah neye bakıyor?

İnsanın gönlüne bakıyor.

⁹ 2/Bakara, 264.

¹⁰ 5/Mâide, 108.

Gönül, Arapça *kalb* kelimesi ile ifade edilir.

Allah insanın gönlüne bakıyor. Yani kafa yapısına bakıyor, gönül yapısına bakıyor. Gönlü temiz olacak, içi güzel olacak. İçi güzel olduğu zaman seviyor.

İç temizlenmeden Allah yardım etmiyor.

Cümle cihanın halkı içi temizlenmeden bir insana yardımcı olmaya çalışsalar, yardım edemezler. Ama cümle cihanın halkı içi temiz bir insana zarar vermeye çalışsalar, zarar veremezler.

Büyük bir iddia değil mi bu?

Hayır, Kur'ân-ı Kerîm'de mevcut olan bir iddia.

İbrahim *aleyhisselam* tek başına Nemrud'un karşısına çıktı, kavmin karşısına çıktı, şehrin bütün ahâlisinin karşısına çıktı, hepsiyle mücadele etti.

Ne oldu?

Onu öldürmeye karar verdiler. Bütün şehir halkıyla, bütün devletle ters düştü.

Düşmedi mi?

Düştü.

Yakalamadılar mı?

Yakaladılar.

Hem de nasıl yakaladılar?

Onların puthanesinde putları kırdığı için yakaladılar. Tecavüz de var. Rahat da durmamış ki İbrahim *aleyhisselam*; gitmiş, çatır çatır onların putlarını da kırmış. O güzelim altınlı, gümüşlü, kim bilir ne kadar masraflı, kıymetli taşlı puthanelerini mahvetmiş. Bayağı da bir şey...

İbrahim *aleyhisselâm*'a zarar vermek istediler, yani öldürmek istediler. Öldürmeyi de bir kısa kesmekle halletmediler. Kısaca kesseler, iş çabucak bitecek. Hayır, “Cayır cayır yakalım!” dediler. Ateş hazırladılar. Öyle bir ateş ki yanına yanaşılmıyor! Mancınlıkla ateşin içine atacaklar, öyle yanacak. İnsan o ateşin içine bir düştü mü mahvolur. Bütün ahâli düşmanı ve ateşin içine atıyorlar.

Ateş de insanın maddesinin düşmanı... Ateşe insan elini soktu mu yanar. Ateşin şaka-sı olmaz. Yangın bir yere geldi mi cayır cayır

her şeyi yakıyor. Fazla miktarda [olduğu] zaman demirleri bile eritiyor.

Ama ne ateş zarar verdi, ne ahâli zarar verdi.

Neden?

Allah sevdi mi kimse zarar veremez de ondan.

e. Allah'la(cc) Görmek, İşitmek, Söylemek, Tutmak, Yürümek Ve Keramet Kavramı

Allah sevmediği zaman da cümle cihan halkı korusa zararını kimse engelleyemez, Allah'ın ona vereceği cezayı kimse engelleyemez.

Onun için tasavvufun yolu; Kur'an'ın, imanın, İslâm'ın yolu nedir?

İnsanı Allah'ın sevdiği bir kul hâline getirmek. Ondan sonra Allah'ın kendisine hidâyeti ihsan etmesi yoludur. Yani kulu hazırlamaktır. Kul hazırlanıyor, iyi bir insan hâline geliyor, o zaman Allah da lütfediyor. Tasavvuf; Allah'ın lütfuna, nazarına layık bir insan hâline getirme çalışmasıdır.

Allah'ın sevdiği kul olduğu zaman da bir insan, işte o zaman evliyâ oluyor, işte o zaman da öyle bir hâle gelir ki onu hadîs-i şerîfle söyleyeyim:

“Ben bir kulumu sevdim mi...” diyor hadîs-i kudsîde Allahu Teâlâ hazretleri...

Hoca kardeşlerimiz, İmam-Hatip'te okuyanlar, hepsi bilirler, bu meşhur bir hadîs-i şerîftir.

“Ben onun gören gözü olurum, benimle görür; işiten kulağı olurum, benimle işitir; söyleyen dili olurum, benimle söyler; tutan eli olurum, benimle tutar; yürüyen ayağı olurum, benimle yürür.”

Allah'la görmek, Allah'la işitmek, Allah'la söylemek, Allah'la tutmak, Allah'la gitmek; ne demek?

Her şeyin olağanüstü, fevkalâde olması demek.

İşte bu fevkalâdeliğe de “kerâmet” derler.

“Kerâmet var mıdır?”

Bu soru çok sorulur.

Evet, *kerâmâtü'l-evliyâi hakkun*, vardır, hakikattir, gerçektir.

“Hocam, yirminci yüzyılda da var mıdır?”

Yirminci yüzyılda da vardır, yirmibirinci yüzyılda da olacak, bilmem kaçınıcı yüzyılda da olacak. Eskiden de vardı, şimdi de var, ileride de olacak.

Neden?

Kerâmet, “Allah’ın ikrâmı” demektir, “Allah’ın sevdiği kula özel lütufları” demektir. Bu özel lütuflar, Allah’ın lütfu başkasının lütfuna benzemez, 300-500 mark vermesine benzemez. Allah bir kulu sevdi mi çok olağanüstü şeylere sahip olur.

Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* Efendimiz’i sevmiş, habîbullah eylemiş; Allah’ın sevgili kulu.

Nasıl oldu?..

Dua etti mi duası kabul oluyordu. Elini bir şeye tuttu mu orası bereketleniyordu. Peygamber Efendimiz’in hayatı, baştan sona kadar okuyalım, her günü bir mucize, her günü bir müstesna...

Bu hâl Allah'ın sevgili kullarında da aynen devam eder. Allah'ın sevgili kulu olduğu zaman Allah da onlara özel, öteki insanlarda olmayan haller, meziyetler ve kuvvetler ihsan eder. Kur'ân-ı Kerîm'de, hadîs-i şerîfte misalleri var; asr-ı saadetten, sahâbe-i kirâm zamanından misalleri var; asırlardan, tarih içinden misalleri var; çağımızdan misalleri var, kendi hayatımızdan misalleri var. Çok kesin!

“Hocam bazıları tasavvufu inkâr ediyor, tarikati inkâr ediyor, kerâmeti de inkâr ediyor.”

Zavallı, görmemiş... Bir kere tasavvufu yaşamadığı için, bilmediği için, bir. Onu inkar etmesi normal. Çünkü;

الجاهل جسور

el-Câhilu cesûrun.

Bilmeyen insan dere tepe dümdüz gider, bilmiyor. Gelsin bir okusun bakalım, bir anlansın.

Adam; tahsili yok, terbiyesi yok, görgüsü yok, bilgisi yok, tekke görmemiş, büyük bir

mürşid-i kâmil görmemiş; tasavvufu inkâr ediyor.

Tasavvufu inkâr etmek değil, Peygamber Efendimiz'i inkâr edenler gelmiş geçmiş bu dünyadan... Kur'an'ı inkar edenler gelmiş geçmiş... Allah'ı inkar edenler gelmiş geçmiş...

Âb-ı pâke ne zarar, vakvaka-i kurbağadan

diyor şair.

Şimdi karşımda bir koca kurbağa resmi var, oradan aklıma geldi.

Kurbağanın 'vırak'lamasından temiz suya ne zarar var?

O "vırak vırak, vırak vırak" aleyhinde konuşuyor; ama gerçekler... Güneş balçıkla sıvanmaz ki, kimse güneşi kapatamaz ki, güneşin ışığını kimse engelleyemez ki!

Din var; *âmennâ ve saddaknâ*. Tasavvuf da var; ilm-i ahlâk, ilm-i mârifetullah mutlak var. Bizden önceki ümmetlerde de vardı çünkü bizden önce de Allah peygamber gönderdi. Bizde de var. Ama onlarınki dinleri bozulduğu

gibi yolları da bozulduğundan bizimki gibi değil. Ama var, tasavvuf da var...

Tarikat, zaten "metot, usul" demek. Tabii her şeyin bir usûlü olacak.

Usulsüz iş olur mu?

İş usulsüz oldu mu vusulsüz olur. Yani olmaz öyle şey, abuk sabuk olur. Her şeyin elbette bir usûlü var. Marangozsan, elektrikçiysen, inşaatçıysan... Bir inşaatın yapılmasının da bir usûlü var, yıkılmasının da bir usûlü var. Dere tepe dümdüz olmuyor. Bir şehrin yapılmasının usûlü, metodu var. Metotsuz olur mu?

Olmaz.

Mârifetullahı ermenin, insanı terbiye etmenin de usûlü var. Elbette tarikat var.

Tarik, "yol" demek. *Tarikat*, "bir çeşit yol, özel yol" demek. Yani "özel usul" demek. Sonuna "t" harfi gelince hafif mânada bir özellik, değişiklik oluyor. *Tarik*, "yol" demek. *Tarik-i Mekke*, *tarik-i Cidde*; yani "Cidde yolu, Mekke yolu" yazıyor. *Tarik*; yol. *Tarikat*; bir nevi yol, bir çeşit yol.

Yani insanın nefsinin terbiye edilmesi yolu, nefsin ıslah edilmesi yolu, güzel ahlâkı öğretmenin yolu. Elbette bunun bir yolu olacak, nasıl olacaksa...

Elin zıpırını alacak, eğitecek. Kolay mı?

Adam yaman pehlivandı, oturduğu zaman bir kuzuyu yiyordu, sağa sola çatıyordu, laf dinlemiyordu, kavga ediyordu, sinirliydi vesaire... Bu adam yontulacak, bir hâle yola girecek. Bunun bir yolu var elbet. Elbette tarikat olacak.

Kerâmet?

Kerâmet var. Kerâmeti inkâr eden kâfir olur. Öyle şey olur mu?

Kerâmet Kur'ân-ı Kerîm'de var, hadîs-i şerîfte var.

Kur'ân-ı Kerîm'den kerâmet:

Meryem validemizin hakkındaki âyetlerde buyuruluyor ki;

كَلَّمَآ دَخَلَ عَلَيْهَا زَكَرِيَّا الْمِحْرَابَ وَجَدَ عِنْدَهَا
رِزْقًا قَالَ يَا مَرْيَمُ أَنَّى لَكِ هَذَا قَالَتْ هُوَ مِنْ عِنْدِ اللّٰهِ
إِنَّ اللّٰهَ يَرْزُقُ مَنْ يَشَاءُ بِغَيْرِ حِسَابٍ

*Küllemâ de hale aleyhâ Zekeriyye'l-
mihrâbe vecede indehâ rızkâ. Kâle yâ Mer-
yemu ennâ leki hâzâ. Kâle hüve min indi'llâh
inna'llâhe yezuku men yeşâ'u bi-ğayri
hisâb.*¹¹

Zekeriya *aleyhisselam* Meryem validemizi korumak ve ona nezaret etmek, ona sahip çıkmakla vazifeli idi. Çünkü teyzesinin kocası idi. Ve Meryem validemizi de anası ibadete adamıştı; “Bir çocuğum olursa onu ibadete tahsis edeceğim, Allah yoluna vereceğim.” demişti. Meryem validemiz öyle mübarek bir vaatle doğdu ve ömrünü ibadetle geçirdi. Mübarek bir hatun.

Onun için kızlarımıza bazen Meryem adını veriyoruz. Hz. İsa'nın anasıdır diye ters bakmıyoruz; seviyoruz, cennet hatunlarından birisi diye “Meryem validemiz” diyoruz, “Meryem anamız” diyoruz. Çocuklarımıza da

¹¹ 3/Âl-i İmrân, 37.

Meryem ismini koyuyoruz, kimse de yadırgamıyor. Veya evlâdımıza İsa adını koyuyoruz, Musa adını koyuyoruz; kimse yadırgamıyor. Çünkü biz onları seviyoruz. İbrahim adını koyarız, İshak adını koyarız, Yakup, Yusuf adını koyarız. İncil’de, Tevrat’ta adı geçiyor diye biz onlara [kötü bakmıyoruz] ki, hak peygamber diye...

Meryem validemiz mübarek bir hatundur, cennet hatunudur. Kesin. Meryem validemiz cennetlik bir hatun. İbadetle ömrünü geçirmişti. Hiç kimsenin girmediği bir yerde, kilitli kapıların ardında ibadetle, riyazetle, halvetle vaktini geçiriyordu. Oraya, onun ibadethanesine su ve yemeği ancak Zekeriya *aleyhisselam* kilitleri açıp [götürüyordu.] Kimsenin girmesi mümkün değil, gitmesi mümkün değil.

Zekeriya *aleyhisselam* da peygamber, sıradan bir insan değil. O da peygamber.

Zekeriya *aleyhisselam* onun yanına girdiği zaman...

Camilerde mihrabın üstünde çok kere bu âyet vardır, bazen başka âyetler yazılmış da oluyor.

فَوَلِّ وَجْهَكَ شَطْرَ الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ

*Fevelli vecheke şetra'l-mescidi'l-harâm*¹²
âyeti de yazılmış oluyor. Ama çok kere de;

كُلَّمَا دَخَلَ عَلَيْهَا زَكَرِيَّا الْمِحْرَابَ

*Küllemâ dehale aleyhâ Zekeriyye'l-
mihrâbe* yazılıyor, gerisi yazılmıyor; *vecede
indehâ rızkâ*...

Mânası ne?

Küllemâ. "Ne vakit ki, her ne zaman
ki..." *Dehale aleyhâ*. "Meryem validemizin
yanına girdiği zaman." *Zekeriyya el-mihrâbe*.
"Onun ibadethanesine."

Mihrab, "Meryem validemizin ibadet et-
tiği yer" demek.

"İbadethanesine *Zekeriyya aleyhisselam*
her ne zaman girse..."

Vecede indehâ rızkâ. "Orada meyveler,
yiyecekler görürdü."

¹² 2/Bakara, 144, 149.

Hem de öyle meyveler görürdü ki o mevsimde, o diyarda yetişmesi mümkün olmayan meyveler görürdü.

Mesela şimdi burada export-import var da, Türkiye'de de var; Türkiye'de yetişmeyen ananası çarşı pazarda görüyoruz. Ananas Türkiye'de yetişmez. Daha başka tropikal meyveler vesaireler görüyoruz. Siz de burada, Almanya'da yetişmesi mümkün olmayan çeşitli şeyleri şimdi yiyorsunuz, sofranızda var.

Kivi burada yetişir mi?

Yetişmez.

Muz burada yetişir mi?

Yetişmez.

Ananas yetişir mi?

Yetişmez.

Şimdi normal çünkü buradan şilepler oraya mal götürüyor, oradan boş dönmek için meyve getiriyor. Meyveyi satıyor, para kazanıyor; malı satıyor, para kazanıyor. Almanların ticareti bu. Onun için siz de pazarda her şeyi ucuz buluyorsunuz, yiyorsunuz.

Ama Meryem validemizin zamanında bu vasıtalar yok ki... Meryem validemizin zamanında mevsim dışı meyveler kilitli kapının arkasında Meryem validemizin yanında görölüyordu, bulunuyordu. Zekeriya *aleyhisselam* da soruyordu;

Kâle yâ Meryem ennâ leki hâzâ?

“Ey Meryem, yavrucuğum -veya yeğenim- nereden geldi bunlar sana?”

O da peygamber ama soruyor.

“Nereden bunlar sana?”

Prof. Dr. Mahmud Es'ad COŞAN

13 Şevvâl 1414 / 26.03.1994

Almanya

[Bütün KONFERANSLAR'a PDF olarak ulaşmak için tıklayınız.](#)

